

ויש לבאר את הטעם לכך³⁰:

אמנם בדרך כלל הייחוס הקובע הוא מצד האב; אבל כאשר מדובר בייחוסו של משה רבינו – שונה הדבר. במקרה כזה חשוב להכיר את הייחוס גם מצד האם, שכן גם האם תורמת את חלקה לאופיים ולתכונותיהם של ילדיה.

וזוהי הסיבה לכך שהתורה מזכירה גם את אלישבע, אמו של אלעזר בן אהרן, ואת אשת אלעזר, אמו של פינחס – כי שנים אלו, אלעזר ופינחס, מילאו בהזדמנויות שונות את מקומו של משה רבינו:

אלעזר – לימד את בני ישראל את הלכות גיעולי נכרים במקום משה, שהלכות אלו נתעלמו ממנו באותה שעה³¹; ופינחס – הרג את זמרי בשליחותו של משה, כאשר נתעלמה ממנו ההלכה "קנאים פוגעים בו"³².
(שיחת ש"פ וארא תשל"א)

ט

הוא אֶהֱרֵן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר ה' לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל עֲבֹאתָם. הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן (ו, כו-כו)

"הוא אהרן ומשה – אלו שהוזכרו למעלה, שילדה יוכבד לעמרם... הם המדברים – הם שנצטוו, הם שקיימו" (רש"י)

צריך ביאור:

(א) מה באים שני פסוקים אלו ללמדנו – וכי אין זה ידוע לנו מכבר שמשה ואהרן הם שנצטוו על-ידי הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים!?

30. ראה גם אבן עזרא ורמב"ן.

31. מטות לא, כא ובפרש"י.

32. בלק כה. ו-ז ובפרש"י.

(ב) לשם מה מאריך רש"י ומפרט "אלו שהוזכרו למעלה, שילדה יוכבד לעמדם" – והרי כל המעיין בכתוב ("למעלה") יראה שמשה ואהרן נולדו ליוכבד ולעמרם?

(ג) מה פשר דברי רש"י "הם שנצטוו, הם שקיימו" – וכי יש חידוש בכך שמשה ואהרן קיימו את ציוויו של הקב"ה?

ויש לבאר זאת על יסוד דברי רש"י לעיל³³ בדבר מטרתה של פרשה זו – "ללמדנו היאך נולדו משה ואהרן ובמי נתייחסו":

אוצר החכמה

מטרתה של פרשה זו היא לבאר את ייחודם של משה ואהרן, ולהסביר את הסיבה לכך שדוקא הם נבחרו כשלוחיו של הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצרים.

לשם כך מייחס אותם הכתוב להוריהם – יוכבד ועמרם – שפעלו למען קיומו והצלתו של עם ישראל, מתוך התנגדות לגזרות פרעה: יוכבד – בכך שלא מילאה אחרי גזרת פרעה "אם בן הוא והמיתן אותו", ואדרבה – הצילה את ילדי ישראל וסייעה להם³⁴; ועמרם – בכך שחזר ולקח את יוכבד לאשה, מבלי להתחשב בגזרת פרעה³⁵.

בכך מוסברת בחירתם של משה ואהרן לשליחות חשובה זו – משתי סיבות:

אוצר החכמה

(א) משה ואהרן זכו בשליחות זו כשכרו וגמול על מעשיהם הגדולים של הוריהם, יוכבד ועמרם, למען עם ישראל;

(ב) משה ואהרן ירשו את תכונותיהם של הוריהם, ולכן היה בכוחם להתגבר על הקשיים הרבים שיעמדו בפני ביצוע השליחות – כשם שהוריהם פעלו נגד גזירת פרעה מבלי להתחשב בקשיים הרבים שעמדו בפניהם, עד כדי מסירות-נפש.

33. פסוק יג.

34. ראה שמות א, טו ואילך ובפרש"י.

35. ראה פרש"י שמות ב, א.

זוהי, איפוא, משמעותם של שני פסוקים אלו, החותמים את הפרשה:

(א) "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם" – "אלו שהוזכרו למעלה, שילדה יוכבד לעמדם": אהרן ומשה הם בניהם של יוכבד ועמרם, ולכן זכו בשליחות זו של הוצאת בני ישראל ממצרים, כגמול על מעשי הוריהם.

(ב) "הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים" – "הם שנצטוו, הם שקיימו": לא רק עצם השליחות, אלא גם קיומה בפועל הוא בזכות הוריהם – מאחר שהוריהם הורישו להם את הכוח לבצע את שליחותם במלואה, למרות כל הקשיים שהדבר היה כרוך בהם.

(לקוטי שיחות חט"ז ע' 61 ואילך)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָיו ה' הֲנִי אֲנִי עֶרְל שְׁפָתַיִם וְאִיךָ יִשְׁמַע אֵלַי
פְּרַעֲהָ. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רְאֵה נָתַתִּיךָ אֱלֹקִים לְפְרַעֲהָ
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאֲךָ. אַתָּה תְדַבֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יְדַבֵּר אֶל פְּרַעֲהָ וְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרְצוֹ (ו, ל - ז, ב)

פסוקים אלו דורשים ביאור:

הרי כבר קודם לכן – בתחילת שליחותו של משה – טען משה כלפי הקב"ה "כבד פה וכבד לשון אנוכי", והקב"ה השיב לו שאהרן יהיה לו לפה³⁶; מדוע, איפוא, חוזר משה שוב על טענתו – רק כדי לקבל שוב את אותה תשובה עצמה³⁷?

36. שמות ד, י-טז.

37. וכן הקשו המפרשים: רמב"ן (לעיל ו, יב), אברבנאל ואלשיך. ועוד.